

on
denk nrc >

nrc handelsblad >
weken 15 euro
aar nrc.nl

Volgens haar schieten de subsidieregelingen die de marktintroductie van dergelijke vindingen moeten stimuleren schromelijk tekort. 'De Nederlandse overheid helpt niet om een innovatie naar de markt te brengen, zoals al blijkt uit het onderzoek van het Wereld Natuur Fonds. En dat terwijl een ondernemer juist in die fase de meeste risico's loopt. Er bestaat gewoon geen deugdelijke regeling voor.'

Ook in de fase daarvoor, bij de stimulering van het ontwikkelen van nieuwe duurzame technologie, gaat het regelmatig fout, aldus Prins. 'Dat komt doordat de opzet vereist dat het bedrijfsleven zelf de helft van de subsidie op tafel moet leggen. Een multinational is daartoe misschien gemakkelijk in staat, maar een mkb-bedrijf als Priva kan dat niet. Terwijl middelgrote bedrijven vaak nichespelers zijn die het moeten hebben van technologische doorbraken. Priva besteedt bijvoorbeeld ruim 15 % van de bruto-omzet aan R&D. Willen we niettemin deelnemen aan subsidies voor schone technologie, zijn we dus gedwongen samen te werken met collega-bedrijven.'

Niet zelden zijn de programma's volgens haar zo omvangrijk dat de samenwerking nogal geforceerd is en weinig rendement oplevert. En daar komt bij dat de deelnemende universiteiten naast wetenschappelijke publicaties vooral zijn geïnteresseerd in patenten van een eventuele nieuwe vinding. 'Wij kunnen als bedrijfsleven dus direct beginnen met het betalen van licenties. Universiteiten worden op publicaties en patenten afgerekend en niet op het welslagen van een vinding in de markt.'

Een ander voorbeeld van een veelbelovende vaderlandse technologie is de warmteleverende kas, die op verschillende plekken in het land met diverse bedrijven en kennisinstellingen is opgezet. Priva is vanaf het begin betrokken bij een kasvariant die de overvloedige warmte in de zomer als relatief warm water van 20 °C opslaat in een aquifer in de bodem. In de winter wordt dit water opgepompt om zijn warmte af te geven aan een warmtepomp die de kas verwarmt. 'Het mooie is dat nu in de zomer niet de ramen van de kas opengaan en alle zeilen moeten worden bijgezet om te koelen, terwijl tegelijk het CO₂-gehalte voor de fotosynthese op peil moet blijven. We slaan de warmte van de grote glazen zonnecollector die een kas in feite is, op en blazen relatief koude lucht via een luchtbehandelingssysteem met slangen onder de goten waar het gewas op staat. En passant winnen we het vocht terug dat de planten verdampen. In de winter gebeurt het omgekeerde, zij het dat het 20 °C warme water uit de bodem met een warmtepomp wordt opgewerkt tot 45 °C.'

MAINPORT

'Deze tuinbouwtechnische toepassing van een warmte/koudeopslagsysteem maakt van de kas als grootverbruiker van weleer nu een netto energieleverancier', stelt Prins. 'Technisch kunnen we zoveel meer dan vroeger. Glastuinbouw is een buitengewoon innoverende sector en bovendien een mainport van Nederland met een exportwaarde van 14 miljard euro per jaar en ruim 460 000 arbeidsplaatsen.' Het energiesparende systeem is bij een twintigtal tuinbouwprojecten gebouwd. 'Ze ondervonden niet bijster veel medewerking. Onder meer vreesden de gasbedrijven verlies van klandizie. Het aardige van het systeem is namelijk dat het warmteoverschot in de zomer veel groter is dan het tekort in de winter. Een kassencomplex van 1 ha heeft een overschot dat kan voorzien in de warmtevraag van duizend woningen. De plannen voor toepassing in de warmtevoorziening

van verschillende nieuwbouwwijken liggen wel op de tekentafel, maar straks duurt het allemaal zo lang dat de tuinders van de weeromstuit maar hun oude kassen met de restwarmte gaan verwarmen of er helemaal van afzien. En dit terwijl het Westland met gemak kan worden verwarmd door de kassen.'

Ook hier is Prins uiterst kritisch over de rol van de overheid. 'Overheid en politiek bemoeien zich tot op het meest gedetailleerde niveau met hoe de zaak moet worden gerealiseerd in plaats van doelen te stellen en het bedrijfsleven vervolgens zelf te laten uitzoeken hoe ze eraan voldoen. We hebben bijvoorbeeld een mooi project met deze kas ontwikkeld voor China. Hierin kunnen de Chinezen zelf worden opgeleid. Het kan op

'We zijn zogenaamd een kenniseconomie, maar als het erop aankomt, geeft er niemand thuis'

termijn wellicht leiden tot meer export van onze kassystemen naar China, inclusief opslag van energie in de bodem. Blijkt dat er één subsidieregeling bestaat, Package4growth, maar die staat alleen het exporteren van hardware toe – precies dat wat de Chinezen graag kopiëren. Er is geen project, geen geld, geen marktintroductie en geen exportperspectief.'

Doodzonde, meent Prins. In haar lezingen noemt ze de kabinetsdoelstelling van 20 % energiebesparing helemaal niet zo ambitieus. Sterker, deze doelstelling kan morgen worden gerealiseerd, geeft ze bij herhaling aan. 'Ja, en het levert in de meeste gevallen nog geld op ook. Neem KPN, dat met een investering van 150 000 euro in ons softwareprogramma voor energiemonitoring in een tijdsbestek van amper één jaar 12 miljoen kWh, overeenkomend met het energieverbruik voor 3500 woningen, heeft bespaard. Dat scheelde het bedrijf 1,2 miljoen euro. Het gaat er mij niet om dat het nu toevallig ons monitoringsprogramma betreft, er zijn ook andere aanbieders.' Het gaat Prins om de algemene doelen. 'Als we in 2010 nu met zijn allen de installaties van 60 000 kantoorpanden goed inregelen en afstemmen op de gebruiker, besparen we minstens 5 % elektriciteit en 10 % gas, samen goed voor negentig miljoen euro.'

En niet alleen bij bedrijven, ook bij burgers is er nog veel te halen, betoogt Prins. 'Met eenvoudige stekkerblokken met een harde aan- en uitknop of simpele software zijn alle apparaten thuis af te zetten in plaats van dat ze stand-by staan. Dat scheelt met gemak 12 % van het huishoudelijk stroomverbruik, in Nederland 2400 GWh ofwel bijna driehonderd miljoen euro. Andere mogelijkheden zijn straatverlichting dimmen, alle nieuwbouwprojecten voorzien van een duurzame infrastructuur en bestaande woningen isoleren en moderniseren – ik bespaar hier in vijf minuten al 5 % van de jaarlijkse CO₂-uitstoot in Nederland.' ●

www.priva.nl